

7.9 Velferdsordninger

Gode velferdsordninger i landbruket er viktig for å bidra til rekruttering og landbruk over hele landet. Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid bidrar til finansiering av leid arbeidshjelp og på den måten til at husdyrprodusenter kan ta ferie og få ordnet fritid. Tilskudd til avløsning ved sykdom, fødsel mv. er viktig for jordbruket gjennom å finansiere arbeidshjelp når brukerne pga. sykdom, svangerskap eller andre grunner ikke kan ta del i driften. Dette er spesielt viktig på foretak med husdyrproduksjon.

Statens forhandlingsutvalg foreslår derfor en betydelig økning i velferdsordningene. Satser og maksimalbeløp for tilskudd til avløsning ved ferie og fritid økes med om lag 6 pst., bevilgningen til tilskudd til landbruksvikarvirksomhet økes med 2,3 mill. kroner og det foreslås også en mindre endring av tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. Heving av satsene tilsvarer 70 mill. kroner, jf. vedlegg 1.

7.9.1 Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Rapport samordning av tilskuddet og lønnsinntekt

I sluttprotokollen fra jordbruksforhandlingene 2018 står det:

"Partene er enige om at Landbruksdirektoratet utreder konsekvensene av å avvikle samordningen av tilskudd ved avløsning ved sykdom og fødsel mv. mot lønnsinntekter, slik at en likestiller lønnsinntekter med andre næringsinntekter."

Landbruksdirektoratets vurdering framgår av rapport nr. 18/2019, hvor det anbefales å ikke avvikle gjeldende samordning mellom den avløste jordbrukerens lønn og tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. I rapporten vises det blant annet til at fjerning av fradrag for lønn i snitt vil medføre lavere inntekter for melkebønder i Nord-Norge og høyere inntekter for kornbønder i fylkene rundt indre Oslofjord. Statens forhandlingsutvalg er enig med Jordbrukets forhandlingsutvalg i at det med grunnlag i Landbruksdirektoratets rapport ikke gjøres endringer i samordningen mellom avløsertilskuddet og lønnsinntekter.

Rett til tilskudd til avløsning ved uttak av foreldrepermisjon

Etter forskriften for sykdomsavløsning § 5 andre ledd kan det gis tilskudd til avløsning av personer som mottar utbetaling fra NAV av foreldrepenger eller engangsstonad etter folketrygdlovens kapittel 14. Foreldrepenger kan ytes til barnets mor og far etter fødsel, og skal erstatte inntektsbortfall i forbindelse med at de tar ut foreldrepermisjon for å ta seg av barnet det første leveåret. For å oppfylle vilkåret om inntektsbortfall må foreldrene ha hatt pensjonsgivende inntekt seks av de ti siste månedene før permisjonen. Landbruksdirektoratet har vist til at selvstendig næringsdrivende med høy gjeld pga. reglene om skattefradrag og framførbart underskudd, kan komme i situasjoner hvor den pensjonsgivende inntekten ikke er høy nok til å oppnå foreldrepenger. Som hovedregel får heller

ikke faren foreldrepenger hvis moren ikke har rett til det, selv om faren isolert oppfyller vilkårene for ytelsen. Mødre og alenefedre kan imidlertid få utbetalt en engangsstonad dersom de ikke har rett til foreldrepenger.

Tabell 9.30 Post 78.11 Tilskudd for avløsning til ferie og fritid

	Antall bruk/dyr	Kr per bruk/dyr	Endring		Endring mill. kr
			kr /bruk/dyr	Ny sats kr/bruk/dyr	
Tilskudd per foretak	8 902	78 700	4 700	83 400	41,8
Melkekyr	216 803	3771	225	3 996	
Ammekyr	91 644	1041	62	1 103	
Andre storfe	563 409	628	38	666	
Melkegeit og melkesau	35 417	869	52	921	
Sau, ammegeit	944 491	432	26	458	
Avlsgris	45 967	1243	74	1 317	
Slaktegris	1 503 458	43	3	45	
Verpehøner, ender, kalkuner, gjess	4 245 048	10,9	0,7	11,6	
Hester	25 050	1243	74	1 317	
Avlskaniner	1 038	309	18	328	
Gjess, ender, kalkuner, livkylling	3 293 391	3,80	0,23	4,03	
Slaktekylling	60 269 968	0,47	0,03	0,50	
Økologisk slaktekylling	154 281	1,81	0,11	1,92	
Revetisper	25 705	342	20	362	
Minktisper	129 783	100	6	106	
Hjort	7 193	423	25	448	
Utslag av satsendringer	Prognose mill. kr	Endring pst.	Endring mill. kr	Utslag av tak mill. kr	
	1 110,0	5,97%	66,3	-41,8	24,4
Justert bevilgningsbehov					-18,6
Sum tilskudd til avløsning for ferie og fritid					47,7

Tabell 9.31 Post 78.12 Tilskudd til avløsning ved sykdom mv

	Antall dager	Sats kr/dag	Endring kr/dag	Endring, mill. kr
Antall avløsningsdager	171 302	1 670		
Gjennomsnittsberegning	171 302	817		0,0
Fedrekvote				1,5
Justert bevilgningsbehov				-11,2
Sum				-9,7

Tabell 9.32 Post 78.15 Tilskudd til landbruksvikarordningen

	Antall årsverk	Sats kr/å.v.	Endring kr/å.v.	Endring, mill. kr
Tilskudd per vikar	233	282 400	1 500	0,3
Endring	7		283 900	2,0
Justert bevilgningsbehov				0,0
Sum				2,3

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det åpnes for at avløsertilskuddet kan gis til bønder som tar ut foreldrepermisjon selv om de ikke har rett til foreldrepenger eller engangsstønad ved fødsel fra NAV. Etter anslag fra Landbruksdirektoratet kan dette gi en merutbetaling på 1,5 mill. kroner per år over ordningen. Statens forhandlingsutvalg foreslår at direktoratet utformer nye bestemmelser i sykdomsavløsningsforskriften med sikte på at endringen trer i kraft fra 1. januar 2020.

7.9.2 Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet

Tilgang på kompetente landbruksvikarer er viktig for at jordbrukerne skal kunne få tilfredsstillende arbeidshjelp i situasjoner med alvorlig sykdom og skade. Ved jordbruksoppjøret i 2018 var partene enige om at eventuelle gjenværende tilskuddsmidler et år ikke lenger skal kreves betalt tilbake eller motregnet i det påfølgende året. Midlene som tidligere ble motregnet eller betalt tilbake fra avløserlagene som deltok i ordningen, bidro imidlertid til finansiering av flere årsverk med landbruksvikarvirksomhet. Landbruksdirektoratet har tidligere årlig fordelt 240 årsverk over ordningen, men etter omleggingen av tilskuddet har direktoratet for 2019 fordelt 233,35 årsverk, gitt satsen på 282 400 kr per årsverk og bevilgningen på 65,89 mill. kroner.

I Jordbrukets krav er det vist til nedgangen i antall årsverk over landbruksvikarordningen, men det foreslås ikke noe tillegg i bevilgningen for å øke årsverkstallet. Det foreslås i stedet å heve tilskuddssatsen med 10 000 kroner til 292 400 kroner per årsverk. Statens forhandlingsutvalg mener at man bør prioritere å øke antall årsverk til 240, og i tillegg gjennomføre en begrenset heving av tilskuddssatsen til 283 900 kroner per årsverk, som samlet utgjør en bevilgning på 2,3 mill. kroner.